

Zadeva C-20/24 [Cymdek]ⁱ

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

Datum vložitve:

12. januar 2024

Predložitveno sodišče:

Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie
(Poljska)

Datum predložitvene odločbe:

24. november 2023

Tožeča stranka:

M1.R.

M2.R.

Tožena stranka:

AAA sp. z o.o.

Opravljalna številka: I C 1222/22

SKLEP

24. november 2023

I. civilni oddelek Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie
(občinsko sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi) [...] (ni prevedeno)

[...] (ni prevedeno) je po obravnavi na nejavni seji 24. novembra 2023 v Varšavi

zadeve, ki sta jo osebi **M1.R. i M2.R.** s tožbo

začeli proti družbi **AAA spółka z ograniczoną odpowiedzialnością s sedeżem v W.**

ⁱ Ime te zadeve je izmišljeno. Ne ustreza resničnemu imenu nobene od strank v postopku.

zaradi plačila,

sklenilo:

I. Sodišču Evropske unije se v predhodno odločanje predložijo ta vprašanja:

1. Ali se v smislu člena 2(g) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 potnikov vstopni kupon lahko šteje za drugačen dokaz, ki navaja, da je letalski prevoznik ali organizator potovanja rezervacijo sprejel in registriral?
2. Ali je treba v smislu člena 3(2)(a) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 šteti, da imajo potniki, ki imajo vstopni kupon za zadevni let, in se ne dokaže nobena posebna neobičajna okoliščina, potrjeno rezervacijo za zadevni let?
3. Ali je v smislu člena 3(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 breme dokaza, da je plačal let, na strani potnika ali je letalski prevoznik ta, ki mora, da bi se razbremenil odgovornosti, po potrebi dokazati, da je potnik potoval brezplačno ali po znižani tarifi?
4. Ali je treba člen 3(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 razlagati tako, da gre v položaju, v katerem je potnik pri organizatorju potovanja kupil turistični paket in je organizator potovanja letalskemu prevozniku plačal za let, za plačljiv let?
5. Ali je treba člen 3(3) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91, razlagati tako, da v položaju, v katerem tretja oseba za potnike kupi turistični paket, v okviru katerega organizator potovanja čarterskemu prevozniku plača tržno ceno, ne gre za primer „potnikov, ki potujejo po znižani tarifi“, in to ne glede na obračune, ki se opravijo med tretjo osebo in potniki?

II. [...] (ni prevedeno) Postopek se prekine do prejetja odgovora Sodišča Evropske unije na vprašanja za predhodno odločanje.

Predlog za sprejetje predhodne odločbe

1. Navedba sodišča in strank

1. Predložitveno sodišče: Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy w Warszawie, I Wydział Cywilny (občinsko sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi, I. civilni oddelek) [...] (ni prevedeno)
2. Tožeči stranki: M1.R. [...] (ni prevedeno), M2.R. [...] (ni prevedeno),
3. [...] (ni prevedeno)
4. Tožena stranka: [AAA] Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością [...] (ni prevedeno)
5. [...] (ni prevedeno)

2. Predmet spora in bistveni elementi dejanskega stanja

1. Družba [AAA] spółka z ograniczoną odpowiedzialnością s sedežem v W. je čarterski letalski prevoznik (v nadaljevanju: prevoznik).
2. Družba [BBB] spółka z ograniczoną odpowiedzialnością s sedežem v W. je organizator potovanj, ki potrošnikom nudi storitve organiziranih počitnic in potovanj (v nadaljevanju: organizator potovanja).
3. Prevoznik je pripravil ponudbo in nato z organizatorjem potovanja sklenil pogodbo, na podlagi katere se je obvezal, da bo za organizatorja potovanja na določene datume izvedel konkretne lete; organizator potovanja je nato za te lete potnikom prodajal vozovnice. Organizator potovanja je prevozniku za lete plačal.
4. Tožeči stranki, osebi M1.R. in M2.R., sta bili udeleženci dejavnosti v okviru turističnega paketa, v katerega je bil vključen tudi polet iz Tenerifov (Španija) v Varšavo (Poljska) 20. maja 2021 z letom št. ENT 7346, ki ga je opravil prevoznik.
5. Pogodba o organizaciji turističnega paketa je bila sklenjena med družbo [CCC] sp. z o.o. (za, med drugimi, tožeči stranki in druge udeležence) in organizatorjem potovanja.
6. Prevoznik je sporni let izvedel z več kot 22-urno zamudo pri prihodu.

7. Tožeči stranki sta kot dokaz obstoja aktivne procesne legitimacije za uveljavljanje odškodnine zaradi zamude leta med drugim predložili kopijo vstopnih kuponov za zgoraj navedeni let, na katerih je naveden prevoznik.
8. Prevoznik je tožečima strankama zavrnil izplačilo odškodnine za zamujeni let in to utemeljil s tem, da tožeči stranki nista dokazali, da sta imeli potrjeno in „plačano“ rezervacijo za zadevni let.
9. Sąd Okręgowy w Warszawie (regionalno sodišče v Varšavi) je v več sodbah pritrdilo razlogovanju prevoznika in presodilo, da je vstopni kupon dokaz, da je potnik opravil prijavo, ne pomeni pa dokaza, da ima potrjeno in „plačano“ rezervacijo.
10. Potnika pa menita, da sta s predložitvijo vstopnih kuponov, ki sta jima bila izdana, dokazala, da sta imela potrjeno rezervacijo, saj jima v nasprotnem primeru vstopna kupona ne bi bila izdana. Obenem poudarjata, da breme dokaza, da je bila rezervacija „plačana“, ni na njuni strani, temveč da je prevoznik ta, ki bi moral dokazati, da sta potovala brezplačno.
11. Ne glede na to tožeči stranki poudarjata, da če je prevoznik od organizatorja potovanja prejel plačilo za izvedbo leta, organizator potovanja pa je od družbe [CCC] sp. z o.o., ki je tožečima strankama financirala turistični paket, za ta turistični paket, v katerega je bil med drugim vključen let, ki ga je izvedel prevoznik, prejel plačilo, tožeči stranki nista potovali neodplačno. Z vidika člena 3(3) Uredbe št. 261/2004 pa naj ne bi bilo upoštevno, ali sta za let plačala potnika ali tretja oseba, ki jima ga je financirala (če ta tretja oseba ni letalski prevoznik).
12. Prevoznik pa trdi, da sta tožeči stranki zato, ker sta se udeležili potovanja, ki jima ga je pod ugodnejšimi pogoji financirala družba [CCC] sp. z o.o., potovali „brezplačno ali po znižani tarifi“ v smislu člena 3(3) Uredbe št. 261/2004, zaradi česar nimata pravice do odškodnine.

3. Vsebina nacionalnih določb, ki bi se lahko uporabile v obravnavani zadevi

Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (zakon z dne 23. aprila 1964, civilni zakonik; Dziennik Ustaw iz leta 2023, pozicija 1610, prečiščeno besedilo)

Člen 6

Breme dokaza dejstva nosi oseba, ki iz tega dejstva izpeljuje pravne učinke.

Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (zakon z dne 17. novembra 1964, zakonik o civilnem postopku; Dziennik Ustaw iz leta 2023, pozicija 1550, prečiščeno besedilo)

Člen 231

Sodišče lahko dejstva, ki so bistvenega pomena za odločitev v zadevi, šteje za dokazana, če je tak sklep mogoč na podlagi drugih dokazanih dejstev (dejanska domneva).

4. Določbe prava Unije, ki so predmet vprašanj za predhodno odločanje

Uredba (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. februarja 2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 (UL, posebna izdaja v slovenščini: poglavje 7, zvezek 8, str. 10)

Uvodni izjavi 1 in 5 Uredbe št. 261/2004

- (1) „Ukrepanje [Unije] na področju zračnega prevoza mora med drugim zagotavljati visoko raven varstva potnikov. Poleg tega je treba na splošno v celoti upoštevati zahteve o varstvu potrošnikov.“
- (5) „Ker je ločevanje med rednimi zračnimi prevozi in posebnimi zračnimi prevozi vedno bolj neizrazito, mora takšno varstvo veljati ne samo za potnike na rednih letih, ampak tudi za potnike na posebnih letih in na letih, ki so del paketnih potovanj.“

Člen 2(g)

„Rezervacija“ pomeni dejstvo, da ima potnik vozovnico ali drugačen dokaz, ki navaja, da je letalski prevoznik ali organizator potovanja rezervacijo sprejel in registriral“.

Člen 3(2)(a)

„Ta Uredba [...]“

[...] se uporablja pod pogojem, da[...] imajo potniki potrjeno rezervacijo na zadevnem letu in, razen v primeru odpovedi leta iz člena 5, se prijavijo na let,

– kakor je določeno in ob navedenem času vnaprej in pisno (vključno v elektronski obliki) z letalskim prevoznikom, organizatorjem potovanja ali pooblaščenoto potovalno agencijo,

ali, če čas ni naveden,

– najpozneje 45 minut pred objavljenim časom odhoda“.

Člen 3(3)

„Ta uredba se ne uporablja za potnike, ki potujejo brezplačno ali po znižani tarifi, ki ni neposredno ali posredno na voljo širši javnosti. Vendar se uporablja za potnike, katerim je letalski prevoznik ali organizator potovanja izdal vozovnice v okviru programa zvestega potnika ali v okviru drugega komercialnega programa.“

4. Sodna praksa Sodišča Evropske unije, povezana s predmetom vprašanj za predhodno odločanje

- 1 Sodba Sodišča z dne 21. decembra 2021, C-146/20, [YYY] PROTI [ZZZ], ECLI:EU:C:2021:1038

Člen 3(2)(a) Uredbe (ES) št. 261/2004 Evropskega parlamenta in Sveta o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov je treba razlagati tako, da ima potnik na voljo „potrjeno rezervacijo“ v smislu te določbe, če organizator potovanja temu potniku, s katerim ima sklenjeno pogodbo, pošlje „drugačen dokaz“ v smislu člena 2(g) te uredbe, s katerim prevoznik obljublja določen let, opredeljen z navedbo kraja odhoda in kraja prihoda, časa odhoda in časa prihoda ter številke leta, in to celo, če ta organizator potovanja od zadevnega letalskega prevoznika ni prejel potrditve časa odhoda in prihoda za ta let.

- 1 Sodba Sodišča z dne 26. marca 2020, C-215/18, [KKK] PROTI [LLL], ECLI:EU:C:2020:235

Uredbo (ES) št. 261/2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov ter o razveljavitvi Uredbe (EGS) št. 295/91 je treba razlagati tako, da lahko potnik, čigar let ima tri ali več urno zamudo, vloži odškodninsko tožbo na podlagi členov 6 in 7 te uredbe zoper dejanskega letalskega prevoznika, čeprav ta potnik in ta letalski prevoznik med seboj nista sklenila pogodbe in je zadevni let del paketnega potovanja, ki spada na področje uporabe Direktive Sveta 90/314 o paketnem potovanju, organiziranih počitnicah in izletih.

2. Sklep Sodišča z dne 11. oktobra 2021, C-686/20, [MMM] PROTI [NNN], [ECLI:EU:C:2021:859]

V členu 2(f) Uredbe št. 261/2004 je pojem „vozovnica“ opredeljen kot „veljavni dokument, ki daje pravico do prevoza, ali enakovredni dokument v nematerialni obliki, vključno elektronski obliki, ki ga izda ali potrdi letalski prevoznik ali njegov pooblaščen posrednik“. Iz člena 2(g) Uredbe št. 261/2004 prav tako izhaja, da lahko to, da ima potnik vozovnico, pomeni dokaz, da je letalski prevoznik rezervacijo sprejel in registriral. Iz tega izhaja, da je bil pojem „vozovnica“, ki je avtonomen pojem prava Unije, v

Uredbi št. 261/2004 opredeljen široko in da je z njim zajet vsak materialni ali nematerialni element, na podlagi katerega ima potnik pravico do prevoza. Treba je dodati, da bi bila posledica ozke razlage tega pojma občutno zmanjšanje varstva potnikov, ki je potnikom priznано z Uredbo št. 261/2004, in bi bilo torej v nasprotju z njenim ciljem iz uvodne izjave 1, ki je zagotoviti visoko raven varstva potnikov (glej po analogiji sodbo z dne 4. oktobra 2012, Finnair, C-22/11, EU:C:2012:604, točka 23).

3, Sklep Sodišča z dne 24. oktobra 2019, C-756/18, [OOO] PROTI [PPP], [ECLI:EU:C:2019:902]

Uredbo (ES) št. 261/2004 o določitvi skupnih pravil glede odškodnine in pomoči potnikom v primerih zavrnitve vkrcanja, odpovedi ali velike zamude letov in zlasti njen člen 3(2)(a) je treba razlagati tako, da potnikom na letu, ki je imel ob prihodu najmanj triurno zamudo, s potrjeno rezervacijo za ta let ni mogoče zavrniti odškodnine na podlagi te uredbe zgolj zato, ker ob vložitvi odškodninskega zahtevka niso mogli dokazati svoje navzočnosti pri prijavi na navedeni let, zlasti s predložitvijo vstopnega kupona, razen če se dokaže, da ti potniki niso potovali na zadevnem letu z zamudo, kar mora preveriti nacionalno sodišče.

5. Povezava s pravom Unije

Tožeči stranki zahtevata odškodnino za let, ki je imel zamudo, iz člena 5(1)(c) in člena 7(1) Uredbe št. 261/2004. Presoja zahtevka tožečih strank je odvisna od razlage prava Unije.

6. Pravni dvomi nacionalnega sodišča in njihov pomen za odločitev v zadevi, ki jo obravnava

1. Nacionalno sodišče ima dvome glede teh vprašanj:
 - a. Ali z vidika ugotovljenega dejanskega stanja to, da potnik predloži vstopni kupon, pomeni drugačen dokaz za to, da je letalski prevoznik ali organizator potovanja rezervacijo sprejel in registriral?
 - b. Ali je predpostavka za obstoj aktivne procesne legitimacije potnika to, da dokaže, da je potoval za plačilo in ne po znižani tarifi?
 - c. Ali je treba sporni let, ki ga je plačal organizator potovanja (ni dokazov, da sta tožeči stranki osebno plačali nek določen znesek), šteti za brezplačen ali opravljen po znižani tarifi, ki ni na voljo širši javnosti, v smislu Uredbe št. 261/2004?

2. Predložitveno sodišče se je seznanilo s sodbo Sodišča Evropske unije z dne 21. decembra 2021, C-146/20 (ECLI:EU:C:2020:1038). Čeprav se je sodba nanašala na podobna vprašanja, pa iz nje ni razviden odgovor na dvome predložitvenega sodišča o tem, ali je v položaju, ki ga je opisalo, v skladu s pravom Unije dopustna predložitev drugačnega dokaza za to, da ima potnik potrjeno rezervacijo za zadevni let, če na predloženem vstopnem kuponu ni vseh elementov, naštetih v navedeni sodbi, kot je na primer čas prihoda spornega leta.
3. Iz besedila člena 3(2)(a) Uredbe št. 261/2004 izhaja, da se ta uredba uporablja le, če imajo potniki potrjeno rezervacijo na zadevnem letu in se prijavijo na let v rokih iz te določbe.
4. Iz okoliščin zadeve je razvidno, da sta potnika – kar je priznal letalski prevoznik – prejela vstopna kupona, se pravočasno prijavila na let in se udeležila zadevnega leta; vendar nista predložila dokumenta v obliki potrjene rezervacije leta.
5. Prevoznik zagovarja stališče, da je treba pogoje iz Uredbe št. 261/2004 razlagati ozko, in navaja, da se z vidika sodne prakse Sodišča ([sklep] C-756/18) na podlagi tega, da ima potnik potrjeno rezervacijo za dani let, lahko domneva, da je bil navzoč pri prijavi, ne more pa se na podlagi tega, da se je prijavil na let (kar je dokazano z vstopnim kuponom), domnevati, da ima potrjeno rezervacijo za let. S tem stališčem, ki je bilo v sodni praksi predložitvenega sodišča sicer zavrnjeno, pa se strinjajo nekateri senati pritožbenega sodišča.
6. Vendar želi predložitveno sodišče opozoriti, da se vstopni karton izda potniku, ki ima potrjeno rezervacijo za zadevni let (in ne kateri koli osebi), in sicer po izvedbi prijave, pri čemer je treba v primeru spletne prijave nujno navesti bodisi številko vozovnice bodisi številko rezervacije; zato se po mnenju nacionalnega sodišča zdi, da tudi vstopni kupon pomeni drugačen dokaz, ki navaja, da je letalski prevoznik ali organizator potovanja rezervacijo sprejel in registriral. Ni namreč druge racionalne razlage (z izvzetjem neobičajnih in težko predstavljaljivih položajev, katerih obstoj pa bi – kot se zdi – moral dokazati prevoznik in ne potnik), s katero bi bilo mogoče pojasniti, kako bi zadevni potnik prišel do vstopnega kartona, če ne bi imel rezervacije. Veliko bolj verjetna je možnost, da potnik, ki ima rezervacijo, ne bi prišel na vkrcanje na let; kljub temu je Sodišče v tem položaju presodilo, da se na podlagi dejstva, da je potnik imel rezervacijo, lahko domneva, da je bil navzoč pri prijavi.
7. Tožena stranka poleg tega trdi (in to mnenje delijo tudi nekateri senati pritožbenih sodišč), da zato, ker potnik ni dokazal, da je imel potrjeno rezervacijo za let, ni mogoče preveriti, ali je za let plačal, in poudarja, da se Uredba št. 261/2004 ne uporablja za potnike, ki potujejo

brezplačno ali po znižani tarifi, ki ni neposredno ali posredno na voljo širši javnosti. (člen 3(3) Uredbe).

8. Kljub temu se zdi, da je tožena stranka, ki na podlagi trditve o brezplačnosti prevoza uveljavlja zase ugodne pravne posledice, ta, ki bi morala po potrebi dokazati to dejstvo, medtem ko morajo potniki dokazati, da so imeli „potrjeno rezervacijo“ – in nikakor ne „plačano“ in potrjeno rezervacijo, kot namiguje tožena stranka (in s katere stališčem se strinjajo nekateri senati pritožbenega sodišča).
9. Treba je tudi opozoriti, da je v primeru paketnih potovanj organizator potovanja ta, ki ga zavezuje pogodba o prevozu z letalskim prevoznikom in ki za let plača. Potniki pa plačajo za potovanje, in ne za let. Če je torej s potovanjem, ki je bilo plačano (ne glede na to, ali so ga plačali neposredno potniki ali pa ga je zanje plačal drug subjekt), zajet let (za katerega je organizator potovanja plačal prevozniku), ne gre za primer „potnikov, ki potujejo brezplačno“.
10. Nacionalno sodišče ima prav tako dvome o tem, kako je treba razumeti pojem „potovanje po znižani tarifi, ki ni neposredno ali posredno na voljo širši javnosti“ iz člena 3(3) Uredbe št. 261/2004; sprašuje se, ali gre pri tem popust, ki ga potniku ponudi prevoznik (to je stališče, h kateremu se nagiba), ali pa se ta določba nanaša tudi na položaj, v katerem prevoznik organizatorju potovanja zaračuna tržno ceno, vendar organizator potovanja ali nek drug subjekt potnikom zagotovi ugodnejše pogoje za udeležbo v turističnem paketu. Zdi se, da je zadnjenavedeno stališče v nasprotju z namenom Uredbe in da bi ga bilo v praksi težko uporabiti, saj ni meril za presojanje, kaj je treba šteti za ugodnejše pogoje za udeležbo v turističnem paketu.
11. Nacionalno sodišče meni, da razlaga, ki jo predlagajo prevoznik in nekateri senati pritožbenega sodišča, ni v skladu z namenom in vsebino Uredbe (ES) št. 261/2004, v katere uvodni izjavi 5 je izrecno navedeno, da varstvo velja tudi za potnike na posebnih letih in na letih, ki so del paketnih potovanj, ki imajo omejene možnosti za dokazovanje tega, da je let plačal tretji subjekt.
12. [...] (ni prevedeno)
13. Na podlagi odgovorov, ki jih bo Sodišče dalo na vprašanja predložitvenega sodišča, in razjasnitve navedenih dvomov bo mogoče ugotoviti, ali je toženi prevoznik odškodninsko odgovoren za zamudo spornega leta, in posledično odločiti o utemeljenosti tožbenega zahtevka.